

SOCIO-ECONOMIC ANALYSIS OF THE TERRITORY OF THE MUNICIPALITIES OF TUTRAKAN AND SLIVO POLE

Valentina Marinova

University of agribusiness and rural development, Plovdiv, Bulgaria

Abstract: Local partnership is a sustainable mechanism on the territory of the municipalities of Tutrakan and Slivo Pole for the implementation of joint activities and responsibilities in the implementation of projects. The local community is the citizens and legal entities who have a permanent or current address or seat on the territory of the Local Action Group “Tutrakan Slivo Pole” /LAG/ and have a mutual interest in carrying out activities to achieve certain eligible goals. It builds on the strengths - the “assets” of the community in a social, environmental and economic aspect, instead of only compensating or partially finding a solution to the existing problems. On the territories of the two municipalities of Tutrakan and Slivo Pole, there are informed and trained individuals, representatives of a wide range of stakeholders, characteristic of the territory, who will assist and directly participate in the process of implementing the strategy. Sustainable development is a means of ensuring the well-being of Bulgarian citizens - both those living today and future generations. Guarantees for sustainable development are created with reasonable and balanced management of the population, resources and the environment.

Keywords: local partnership, sustainable development, balanced governance, Local Action Group “Tutrakan Slivo Pole”/ LAG, municipalities Tutrakan Slivo Pole, ethnic groups, local economy.

СОЦИАЛНО ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНИТЕ ТУТРАКАН И СЛИВО ПОЛЕ

Валентина Маринова

Висше училище по агробизнес и развитие на регионите - Пловдив

Резюме: Местното партньорство е устойчив механизъм на територията на общините Тутракан и Сливо поле за реализиране на съвместни дейности и отговорности при изпълнението на проекти. Местната общност са гражданите и юридическите лица, които имат постоянен или настоящ адрес или седалище на територията на Местната инициативна група” Тутракан Сливо поле” /МИГ/ и имат взаимен интерес за извършване на дейности за постигане на определени допустими цели. Тя надгражда силните страни - „активите“ на общността в социален, екологичен и икономически аспект, вместо само да компенсира или частично да намира решение на наличните проблеми. На териториите на двете общини Тутракан и Сливо поле, има информирани и обучени лица, представители на широк кръг заинтересовани страни, характерни за територията, които ще подпомогнат и пряко ще вземат участие в процеса на реализиране на стратегията. Устойчивото развитие е средство за осигуряване на благосъстоянието на българските граждани – както на живеещите днес, така и на бъдещите поколения. Гаранциите за устойчиво развитие се създават с разумно и балансирано управление на населението, ресурсите и околната среда.

Ключови думи: местното партньорство, устойчиво развитие, балансирано управление, Местната инициативна група” Тутракан Сливо поле”/ МИГ, общини Тутракан Сливо поле, етнически групи, местната икономика.

УВОД

Община Тутракан и Община Сливо поле са разположени в Североизточната част на Дунавската равнина. Двете общини имат обща граница, като цялата територия граничи с Република Румъния по протежението на река Дунав, Община Главиница на изток, Общини Завет и Кубрат на юг, а на запад с Община Русе. Речната ивица за община Сливо поле е 25 км., а за община Тутракан – 31 км. Към 31.12.2020 г., община Тутракан има 13 240 жители, а община Сливо поле има 10 017 жители на брой. Общо населението за територията на МИГ е 23 257 жители към 31.12.2020 г. Територията на Местната инициативна група” Тутракан Сливо поле” /МИГ/ е хомогенна, но има малки населени места с отдалеченост от градските центрове.

Потенциала на териториите е важен и може да изведем няколко пункта:

- Наличие на екологично чисти територии, благоприятен климат;
- Близост до трансевропейски коридор №9;
- Част от русенския агломерационен ареал;
- Добри условия за развитие на земеделие и селско стопанство.
- Наличие на МИГ, подпомагащ сдружаването и развитието на общините;
- Осъществени инвестиционни проекти за рехабилитация на техническа инфраструктура във водния и транспортния сектор.

Възможности на територията:

- Излаз на р. Дунав, чрез който се улесняват комуникациите на Общината с Източна и Централна Европа;

- Използване на р. Дунав като транспортен, икономически, енергиен и туристически потенциал;
- Въвеждане в експлоатация на речно пристанище – Тутракан;
- Осигуряване на необходимия финансов ресурс от национални и европейски програми за изпълнение на проекти на територията на общината;
- Възможност за осъществяване на трансгранични проекти с близки общини от Румъния;

Заплахи на територията:

- Риск от наводнения при преливане на река Дунав;
- Обезлюдяване на селата;
- Труден достъп до свободни средства за стартиране и съфинансиране на проекти;
- Ограничени финансови ресурси за поддържане и развитие на общинската инфраструктура;
- Липса на целенасочена държавна финансова подкрепа за подпомагане развитието на изоставащи райони на страната;

Дефицитите/нуждите, които трябва да бъдат преодолени са свързани основно с подобряване на дребномащабната инфраструктура в малките населени места и подобряване на основна публична инфраструктура и услуги, в това число площи за широко обществено ползване. Чрез подобряване на облика на населените места, ще се създадат условия за привлекателност на териториите, за създаване и разширяване на местни бизнеси, ще се увеличат чуждестранните инвестиции, ще се подобрят условията за ползване на транспортни връзки публична общинска собственост.

ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТЕРИТОРИЯТА И ЕТНИЧЕСКИ ГРУПИ

Селските райони и малките населени места в България продължават да предлагат по-нисък стандарт на живот и поограничени икономически възможности в сравнение с градовете. Растящите регионални неравенства между малките и изолирани населени места и по-големите градове са нележащ проблем не само за селските жители, а представляват заплаха и за социалната и икономическа стабилност на национално ниво, заради липсата на потенциал на градските общности ефективно да интегрират напускащите селата и да компенсират демографските, образователните и производствени дефицити в тях. Отдалечеността на общините Тутракан и Сливо поле от центровете на икономическия живот в България и малкото им население поставят съществени предизвикателства пред икономическото развитие в малките населени места.

За период от 10 години /2011 г.-2021 г./ населението на територията на МИГ намалява от 26 229 жители на 20 730, което е обезлюдяване с 23%, като негативната тенденция продължава и към 2025 година. През годините намалява и относителният дял на населението в трудоспособна възраст, който е 58%, а в под трудоспособна възраст – 17%. В двете общини Тутракан и Сливо поле 55% от населението от територията живее в селата, при средно за Р България 28%.

❖ Малцинствени / етнически общности на територията на община Сливо поле:

Българската етническа група обхваща 3649 лица, или 42,7% от лицата.

Турската етническа група е втората по численост, като към 07.09.2021 г. 3 347 лица.

Ромският етнос е традиционно третият по численост, към 07.09.2021 г. наброява 644 души според самоопределянето на лицата, с относителен дял от 7.53%, при средно за Р България 4,4% за страната.

❖ Малцинствени / етнически общности на територията на община Тутракан:

Българската етническа група обхваща 7800 лица, доброволно декларирали етническото си самоопределение

Турската етническа група е втората по численост, като към 07.09.2021 г. 3209 лица са се самоопределили като етнически турци.

Ромският етнос е традиционно третият по численост. Към 07.09.2021 г. наброява 398 души според самоопределянето на лицата.

Като цяло инфраструктурата в кварталите и населените места, в които преобладава тази група от населението е в добро състояние.

Изградена е електрическа и водопроводна мрежа, но липсва канализация. Не липсват обаче и отделни имоти, до които не са прекарани ток и вода. Ромското население в общината не живее в гета или в отделни изцяло ромски квартали. Голяма част от тях живеят в дворни места – частна общинска собственост, отредени за жилищно строителство.

Наблюдава се тенденция за увеличаване делът на регистрираните трайно безработни лица. Висок е процентът на ниско образование сред ромската общност, което е сериозна пречка при осигуряването на работа. Бедността и социалното изключване са комплексни проблеми с много измерения. Паричната бедност е само един от аспектите на бедността. Като други аспекти могат да бъдат разглеждани потреблението, достъпът до различни услуги – заетост, здравни, образователни и социални услуги, качеството на жилищната среда, субективното усещане за благосъстояние и здраве и др.

Прояви на дискриминация, нетолерантност или незачитане на правата и свободите на отделна личност или социална група заради етническа или верска принадлежност са нетипични явления. В детските и учебните заведения е създадена атмосфера на взаимно уважение, толерантност и разбирателство. Предвид тенденциите в етническия състав на населението на територията на МИГ е особено важно да се акцентира върху ролята на местните читалища за интеграцията на етническите малцинства в толерантна среда, чрез средствата за изкуството и културата. Това е шанс за реализация на социалния капитал в малките общности. На територията на МИГ се очертава тенденцията на слабо увеличаване на относителният дял на лицата в трудоспособна възраст, дължащо се в голяма степен на извършената законодателна промяна и включването съответно на население в над трудоспособна възраст в тази категория. Необходимо е да бъде подпомогнато развитието на модерна социална политика в подкрепа на интегритета на семейства и общности в съответствие с националните приоритети за де институционализация и европейските ценности. За преодоляването на негативните демографски показатели, интеграция на малцинствата и оживяване на територията на МИГ са необходими инвестиции за насърчаване на социалното приобщаване, намаляването на бедността и икономическото развитие в селските райони; създаване на динамична жизнена среда и подобряване качеството на живот, чрез развитие на хоризонтални и между секторни партньорства и взаимодействие за инициативи от общ интерес, подобряване на условията на живот на териториите на местните общности, осигуряване на добра социална среда за живот на територията на МИГ, чрез подобряване и облагородяване на публичните пространства за спорт и отдих, създаване на необходими условия за пълноценно обучение чрез подобряване състоянието на общинската образователна инфраструктура.

В запазването на природните и културните дадености на териториите на Общините Тутракан и Сливо поле е задължително да се включат местните общности от ромски и турски етнос, които да бъдат привлечени за активно участие и обогатяване с техните ценности на местната културна идентичност. Това ще спомогне за по-добро разбиране и приемане на етническите култури, идентичност и обичаи сред населението и подобри мултикултурната среда на населението на Местната инициативна група” Тутракан Сливо поле” /МИГ/.

АНАЛИЗ НА ОБРАЗОВАТЕЛНИ, СПОРТНИ И КУЛТУРНИ РЕСУРСИ

Образователната структура показва, че най-висок е делът на гражданите със средно образование, гражданите с висше образование са малко. В селата преобладава дела на населението с основно образование, следвано от тези със средно образование. Образователната инфраструктура в двете общини е оптимизирана съобразно наличния брой ученици и тренда на демографските характеристики. Локацията на учебните заведения също е съобразена с тези характеристики.

На територията на МИГ работят активно 20 читалища, със осигурена материална база, богат Културен календар и изграден капацитет за поддържане на активна местна общност. Основните дейности, застъпени в тези културни обекти са библиотечната, кръжочната и самодейната. Към част от читалищата са оформена и се поддържат етнографски сборки на носии и предмети от бита на хората от различните етноси. Читалищата разполагат с крайно недостатъчна за разширяване на дейността субсидия, които средства са недостатъчни за реновиране и поддържане на модерна културна инфраструктура и сграден фонд. Читалищата са единствените НПО-организации и граждански средища в селата от територията.

Местната инициативна група "Тутракан Сливо поле"/ МИГ/, активно развиват дейност над 15 спортни клуба: по борба, водни спортове, шах, водомоторен спорт, клуб на гълъбовъдите, футболни и др. Общинският спортен календар включва провеждане на множество общински, областни, зонални първенства и състезания. Провеждат се голям брой и качествени спортни инициативи с масов характер с участието на деца и ученици от детските и учебните заведения, на младите хора от фирми и организации. В задоволително състояние са спортните съоръжения на закрито, най-вече спортни зали и зали в училищата. Има изградени две мултифункционални игрища за футбол, волейбол и баскетбол. Все още липсват достатъчно спортни съоръжения на открито, които да осигуряват условия за здраве, отдих и спорт за населението.

Силни страни на териториите Община Тутракан и Сливо поле:

Тутракан и Община Сливо поле за закрила на децата с изяви дарби

Добре изградена и функционираща система за предучилищни дейности

Добре изградена и функционираща система за начално, основно и средно образование.

Наличие на допълнителни услуги за свободното време на деца и ученици

Наличие на квалифициран педагогически персонал

Политиката на на Общините на територията на МИГ за безплатно обучение в детските градини води до висока посещаемост.

За всички учащи от населените места, където няма учебно заведение, е осигурен транспорт.

Провеждат се голям брой и качествени спортни инициативи с масов характер с участието на деца и ученици от детските и учебните заведения, на младите хора от фирми и организации.

Културният календар на територията на МИГ е богат и се състои предимно от местни инициативи – художествени изложби, литературно-музикални празници с участието на децата, фолклорни фестивали, литературни конкурси, викторини, художествени конкурси, годишнини на бележити български писатели и други дейци на културата.

Спазват се различните религиозни празници и традиции на всеки етнос, в читалищата се провеждат много мероприятия, които ги отразяват, с цел да се запази идентичността им, тяхната красота и духовност

Читалищата осигуряват достъп до библиотечен фонд, възможност за художествено творчество, съхранение и разпространение на културното богатство.

Читалищата са единствените активни средища на местната общност в селата.

Висока готовност под формата на идентифицирани приоритетни проекти на територията на МИГ.

Заплахи на териториите Община Тутракан и Сливо поле:

Ниско качество или затруднен достъп до образование.

Продължаваща амортизация на сградния фонд на Читалищата, чийто сгради са построени преди повече от 100 години.

Ниска култура и образованост на големи групи от населението.

Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детска градина.

Броят на учениците е намалял с 24% за последните 6 години. При запазване на темповете съществува опасност от закриване на учебно заведение.

Продължаваща тенденция за обезлюдяване, миграция и влошаване на демографската картина.

Възможности на териториите Община Тутракан и Сливо поле:

Общините могат да участват съвместно за мерки за модернизирание на образователна инфраструктура на територията на няколко населени места, общини или области, чиито ученици да се възползват на разменни начала от подобрената инфраструктура. Подходящи за реализация са меки мерки - дуално обучение, квалификация на персонала, разработване на единна мрежа, в т.ч. и електронни платформи, споделяне на учебни материали и добри практики.

Общините могат да реализират съвместни проекти за изграждане на спортна зала, спортни площадки, закрит басейн и др., включително с уреди за хора с увреждания.

Мерки за насърчаване на социалното включване чрез осигуряване на средства за спортни активности на деца и младежи или хора от уязвими групи, мерки за осигуряване на достъп до спортните съоръжения на ученици от територията на двете общини.

Мерки за подобряване на средата на живот – зелени площи, места за отдих, спортни съоръжения и площадки и др.

Мерки за опазване и популяризиране на културното наследство.

Необходими са мерки за модернизирание на публична инфраструктура и услуги, подобряване на основна публична инфраструктура и услуги, в това число площи за широко обществено ползване за отдих, спорт, култура, духовно развитие и образование, съхраняване и опазване на културно, духовно, природно наследство и околна среда, чрез насърчаване на ресурсната ефективност и използване на местния потенциал за развитие на териториална идентичност и социален капитал. Маркетинг и марки на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер и опазване на природните ресурси. Насърчаване на ефективното взаимодействие на училищната/ните общност/и и на детските градини, вкл. работа с родителите, ангажирането на местните заинтересовани страни с образователните институции; подкрепя преодоляване на детската бедност на територията на МИГ с принос към Европейската гаранция за децата.

АНАЛИЗ ЗА ЗАЕТОСТ, ДОХОДИ, БЕЗРАБОТИЦА И ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Доходите на домакинствата и работещите са под средните за страната и изостават, което влошава стандарта на живот. От застои към леко положителна е годишната динамика на брутните заплати за периода от последните 5 години, както и се запазва дялът на минимална работна заплата като дял от средната брутна заплата около 50%. Средната заплата в частния

сектор като част от тази в обществения, за 2019-2023 г. остава в рамките на 70%. Делът на наетите в обществения сектор на територията на МИГ се задържа, като за община Тутракан делът е 2 пъти по-висок в сравнение с територията на община Сливо поле. Делът на наетите по трудово и служебно правоотношение сред населението на 15 и повече години на територията на МИГ се задържа, като е равномерна и за двете съставни общини. Средна брутна месечна заплата на територията на МИГ в частния сектор се характеризира с изоставане в размера в сравнение със заплатите в обществения сектор.

Годишна динамика на брутните заплати, 2019-2021 г. община Тутракан: 10.7%

Годишна динамика на брутните заплати, 2019-2021 г. община Сливо поле: 14.6%

Средна брутна месечна заплата в обществения и частния сектор, 2021 г. за община Тутракан:

Обществен сектор: 1280 лева

Частен сектор: 907 лева

Средна брутна месечна заплата в обществения и частния сектор, 2021 г. за община Сливо поле:

Обществен сектор: 1397 лева

Частен сектор: 1204 лева

Коефициент на безработица, 2020-2022 г. за община Тутракан:

2020 г. 10.5%

2021 г. 7.7%

2022 г. 7.3%

Коефициент на безработица, 2020-2022 г. за община Сливо поле:

2020 г. 10.9%

2021 г. 7.0%

2022 г. 6.4%

Коефициентът на безработица на територията на МИГ за последните 3 години намалява трайно, като се запазва малко по-високата безработица, характерна за община Сливо поле.

Дял на наетите по трудово и служебно правоотношение сред населението на 15 и повече години, 2018-2020 г. за община Тутракан:

2018 г. 20.2%

2019 г. 20.2%

2020 г. 19%

Дял на наетите по трудово и служебно правоотношение сред населението на 15 и повече години, 2018-2020 г. за община Сливо поле:

2018 г. 21.9%

2019 г. 22.2%

2020 г. 18.1%

Делът на наетите по трудово и служебно правоотношение сред населението на 15 и повече години на територията на МИГ се задържа, като е равномерна и за двете съставни общини.

На база на административната статистика на Агенцията по заетостта, към 31.12.2022г., равнището на регистрираната безработица за община Сливо поле е 6,4%, изчислено като дял на регистрираните в бюрата по труда безработни лица, към икономически активното население на възраст от 15 до 64 години.

Регистрирани безработни лица към 31.12.2022г., по възраст:

Безработни лица до 29 - годишна възраст: 22 бр.

Безработни лица от 30 до 54 год. вкл.: 125 бр.

Безработни лица над 55-годишна възраст: 71 бр.

През всички изследвани 5 години, профила на дългосрочно безработните лица, регистрирани в Бюрото по труда е:

Възраст: 30-54г. и над 55 г.

Образование: начално и по-ниско, основно и средно.

Коефициентът на безработица на територията на МИГ за 2023 г. е в рамките на 7,5%.

Възможности на териториите Община Тутракан и Сливо поле:

- Увеличаване на социалната подкрепа и предоставянето на възможности за реализация на трудовия пазар, необходимостта от подобряване на здравната инфраструктура и улесняване достъпа до здравеопазване на жителите;
- Активиране, мотивиране и включване в заетост на неактивни и безработни младежи, в т.ч. продължително безработните;
- Повишаване на нивата на заетост на възрастните работници чрез подобряване на условията на труд;
- Насърчаване на по-дългия активен живот на лицата над 54 г. и на тяхното професионално ориентиране в предпенсионна възраст;
- Мерки за възрастните хора за опазване и превенция от заболявания, обучения по първа помощ, насърчаване за по-дълго оставане на трудовия пазар;
- Повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката;

Постигането на желаните резултати в тази насока е пряко свързано с преодоляването на редица проблеми, произтичащи от неблагоприятни образователно-квалификационни профили на тази група, търсещи работа лица, липса на трудови навици, липса на предприемачески умения и собствени ресурси за започване на собствен бизнес, ниска степен на мотивация или демотивация за повишаване на конкурентостта на пазара на труда, негативното отношение на част от работодателите към безработните от ромски произход.

Подходящи мерки са създаването на „защитена заетост“ и работни места в „социалното земеделие“. Социалното земеделие включва всички дейности, при които се използват земеделски ресурси за насърчаване или разработване на социални услуги като рехабилитация, терапия, защитена заетост, образование през целия живот и други дейности, които допринасят за социално включване. За осигуряване на по-добри доходи сред уязвимите групи следва да се подобри тяхната конкурентоспособност на пазара на труда чрез повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката, като дейностите могат да включват обучения за придобиване на дигитални умения, умения, свързани със зеления преход, професионална квалификация, ключови компетенции и др., съобразени с индивидуалните характеристики на лицата от целевите групи и съобразени с потребностите на работодателите от квалифициран работна сила, която да наемат. Наличието на добре работеща икономика и селско стопанство и увеличаването на производствения обем на предприятията са задължителни условия за създаване на трайна заетост в района, където безработицата е основен проблем за населението.

Системата на социалните услуги – услуги в общността и специализирани институции включват многообразни услуги, свързани със социална защита на определени групи в риск, за хора с увреждания. Социалните услуги, са изцяло публични, общината създава мрежа от социални услуги, които да обхванат потребностите на голяма част от рисковите социално уязвими групи.

Тенденцията към застаряване на населението на територията на МИГ и увеличаване на дела на лицата с трайни увреждания поражда редица проблеми, свързани с тяхното

социално включване. Общият брой на лицата с трайни увреждания се увеличава. На територията на МИГ следва да се приложат активни мерки, свързани с преодоляване на негативните тенденции, като се реализират проекти за подобряване на социалната и здравна инфраструктура, което ще подобри достъпа на най-уязвимите групи до социална закрила и добро здравеопазване. Необходими са мерки за предоставяне на услуги и интегрирани здравно-социални услуги за семейства с деца, вкл. с увреждания, чрез интегрирани услуги като семейно консултиране, семейно планиране и отговорно родителство, услуги за ранно детско развитие, формиране на родителски умения.

Подходящи са общи проекти за обновяване на здравната и рекреационна инфраструктура и осигуряване на кадри за нея за обслужването на няколко общини в региона. Подходящи за мерки за предоставяне на мобилни здравни услуги/мобилни кабинети, комбинирано с мерки за подобряване на здравната култура на маргинализирани групи, меки мерки за обмяна на опит или провеждане на публични кампании по здравни въпроси, както и мерки за привличане на медицински специалисти в непривлекателните райони.

АНАЛИЗ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА И ИКОНОМИЧЕСКИ СЕКТОРИ, ОКОЛНА СРЕДА И ТУРИЗЪМ

Преобладаващ брой предприятия в община Тутракан оперират в сферата на преработвателната промишленост и услугите. Добре развити са шивашкото производство, строителството и ремонтите, товарните автомобилни превози и др. Общественото обслужване на населението е осигурено с разнообразни магазини, офиси и ателиета за услуги. В много от селата търговските обекти са “смесени”, т.е. предлагат всичко. Някои от населените места обаче не са обслужени с търговски или обществени заведения и не разполагат с магазини за хранителни стоки.

Традиционно за община Сливо поле с голямо значение са първичния и третичния сектор на местната икономика.

Над една трета от предприятията и близо една втора от заетите лица извършват дейности в селското, горското и рибното стопанство.

Двигатели на местната икономика са микропредприятията, малките и средни предприятия. Благоприятното съчетание на плодородни почвени видове, климатични условия и релефни морфоструктури са предпоставка за развитие на територията като интензивен земеделски район, а дългогодишните традиции в растениевъдството и животновъдството обуславят сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ като приоритетен отрасъл.

Увеличава се размера на преките чуждестранни инвестиции с натрупване на човек от населението за периода 2019-2023 г., както и изплатените средства по европейските фондове на човек от населението за същите години.

През последните години се регистрира активен процес на публични инвестиции, свързани с благоустрояването и подобряването на облика на населените места на територията. Те обаче не са достатъчни за съществена промяна на средата на живот на територията, за да бъде по-привлекателна за живот и бизнес.

Предприятията са основно в следните сектори:

- ❖ Преработваща;
- ❖ Строителство;
- ❖ Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети;
- ❖ Транспорт, складиране и пощи;
- ❖ Хотелиерство и ресторантьорство;

❖ Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения;

❖ Финансови и застрахователни дейности;

❖ Операции с недвижими имоти;

❖ Професионални дейности и научни изследвания;

❖ Административни и спомагателни дейности - Държавно управление -Образование -Хуманно здравеопазване и социална работа -Култура, спорт и развлечения

Дял на преработващата промишленост в общата добавена стойност, 2020 -2021 г. за община Тутракан:

2020 г. в размер на 25.4%

2021 г. в размер на 16.8%

❖ Дял на преработващата промишленост в общата добавена стойност, 2020 -2021 г. за община Сливо поле:

2020 г. в размер на 7.9%

2021 г. в размер на 2.6%

Дял на преработващата промишленост в общата добавена стойност и на територията на двете общини намалява за последните 2 години почти наполовина.

❖ Произведена продукция на човек от населението, 2019-2021 г. за територията на община Тутракан:

- 2019 г. в размер на 8286 лева

- 2020 г. в размер на 7749 лева

- 2021 г. в размер на 10254 лева

❖ Произведена продукция на човек от населението, 2019-2021 г. за територията на община Сливо поле:

- 2019 г. в размер на 50519 лева

- 2020 г. в размер на 46535 лева

- 2021 г. в размер на 33014 лева

Произведена продукция на човек от населението на територията на МИГ плавно и устойчиво се увеличава. За община Сливо поле се наблюдава 3 пъти по-висока стойност в сравнение с община Тутракан в лева на човек от населението.

Има условия за развитие на устойчиво и конкурентно земеделие включително стопанства в чувствителни сектори със затруднен достъп до пазара и биологично производство, въвеждане на нови енергоспестяващи технологии, подобряване на предпазарната подготовка и съхранението на продукцията. Основните земеделски култури, които се отглеждат в областта, са зърнено-житните, маслодайните култури и тютюн. В общините са застъпени трайните насаждения. Проблем на всички населени места е оползотворяването на биологичните отпадъци. Липсват площадки и съоръжения за складиране и компостиране на растителни и животински отпадъци. Пчеларството добива все по-голяма популярност. Възможностите, които предоставя този сектор, са големи, тъй като значителна част от продукцията намира реализация извън рамките на страната. По отношение на отглеждането на едър рогат добитък за добив на мляко, основните, лимитиращи фактори са квотната система за производство на мляко, недостатъчният брой преработвателни предприятия и млекосъбирателни пунктове съгласно стандартите на ЕС, практическата липса на директен достъп на производителя до реална пазарна реализация.

❖ Регистрираните земеделски стопани на територията на община Тутракан:

Към 2020 година са 608 на брой. От тях, 430 са с адресна регистрация в община Тутракан и 178 от други общини и области.

Основната дейност на земеделските стопани е насочена към секторите на животновъдство, земеделие и пчеларство.

❖ Регистрирани земеделски стопани в община Сливо поле:

Регистрираните земеделски стопани на територията на община Сливо поле към 2020 година са 475 на брой, както следва:

- производители на житни култури: 193 стопанства
- производители на овощни и трайни насаждения: 120 стопанства
- зеленчукопроизводители: 84 броя
- пчелари: 37 броя
- животновъди: 18 броя

Общинските служби по земеделие на териториите на двете общини, не поддържат регистър и няма данни за стопаните с биологично производство.

На територията на МИГ следва да се приложат мерки, които да преодолеят слабите страни и проблеми в икономиката на общините Тутракан и Сливо поле, като мерките са свързани основно с развитие на конкурентоспособна икономика, базирана на специфичния местен потенциал, осигуряваща заетост, устойчиви доходи и ефективно използване на ресурсите, ефективна подкрепа за повишаване конкурентоспособността на местните икономически сектори, включително чрез диверсификация, иновации, въвеждане на модерни технологии и подкрепа за алтернативни дейности, развитие и модернизация на селското стопанство и преработвателните сектори, включително създаване на условия за добавена стойност към територията с принос към опазване на околната среда. Икономиката на територията на МИГ оказва спомагателно влияние по отношение на икономиката на област Русе и област Силистра, но това е естествено предвид разликите в човешкия ресурс между област и община.

Идентифицираните проблеми в икономическото развитие на територията обосновават необходимостта от прилагане на интервенции, насочени към:

1. Преструктуриране и оптимизиране на производствените мощности и заетостта в структуроопределящи предприятия на местната промишленост;
2. Стимулиране създаването на местни малки и средни предприятия за преработка на земеделска и животновъдна продукция;
3. Насърчаване на малкия и среден бизнес за създаване на работни места, чрез програми и мерки, финансирани от фондовете на Европейския съюз.

Малките и средни предприятия могат да повишат своята конкурентоспособност чрез въвеждане на иновации, модерни технологии чрез подкрепа за иновации в предприятията и насърчаване на прехода към кръгова икономика.

Поддържането на чиста околна среда има пряко отношение към доброто качество на живот и най-вече здравето на местното население. Състоянието на биологичното разнообразие зависи от всички стопански дейности – строителство, туризъм, селско и горско стопанство, промишленост. Тази комплексност на негативно влияние изисква използването на комбинирани защитни методи, при спазване на съответните нормативни правила и регламентираните способности за въздействие на територията на общините.

 Възможности на териториите Община Тутракан и Сливо поле:

- Наличие на екологично чисти територии, благоприятен климат, богато биоразнообразие;
- Добре развита културна инфраструктура;
- Наличие на разнообразни и благоприятни ресурси за развитието на туризма;
- Транспортната инфраструктура и качеството на предоставяните от нея услуги, в т.ч. достъпността до населените места, и местата за отдих и туризъм е ключов фактор.

- Географското положение и наличието на възможности за лесно преминаване на границата с Румъния създават предпоставки за развитие на международен и селски туризъм в общината, свързан с представяне на местните етнографски обичаи, както и тематични туристически маршрути (велотурове по Дунав и др.).

- Наличие на работещ маршрут „Дунавски вело маршрут”
- Богата палитра от празници във всички населени места в общината.
- Наличие на съхранени местни традиции.
- Наличие на богато природно и културно-историческо наследство.

Популяризиране на културно-историческото и природно наследство посредством организиране на различни събития в подкрепа на развитие на местен туризъм, и включване на местното население в инициативи по изучаване и съхраняване на културното наследство и природни дадености/ресурси. Провеждане на активна маркетингова политика на дестинацията на база на специфичния териториален потенциал и продукти от местен характер. Богатото културно-историческо наследство в комбинация с наличието на археологически обекти от местно и национално значение създават благоприятни възможности за разработване на туристически маршрути за запознаване с миналото, традициите, нравите и обичаите на различните етноси, населяващи територията на МИГ. Двете общини Тутракан и Сливо поле могат съвместно да развият туристически си потенциал, обусловен от чистата природа и близостта до река Дунав, чрез съвместни проекти за селски туризъм.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Необходимо е разработването на Информационен портал и провеждането на широки осведомителни дейности за богатството на местното биоразнообразие и видовете Защитени зони, относно зависимостта на състоянието на биологичното разнообразие от всички стопански дейности – строителство, туризъм, селско и горско стопанство, промишленост, информация и полезни съвети за населението как да се включат в дейности по опазване на околната среда, да се осигури приемственост на добрите знания и практики между младите хора, местната администрация и заинтересованите страни от отделните сектори. В основата на това участие са устойчивото икономическо развитие, разумното ползване на природните ресурси, възпитаването в екологично мислене за бъдещето ни съществуване, като част от системата на живота на Земята.

Преработвателната промишленост може да повиши своите пазарни дялове и капацитет чрез подобряване на позицията на земеделските стопани във веригата на стойността, формиране на добавена стойност сред земеделските стопани, чрез преработка на произведените в стопанствата им селскостопански продукти, създаване на добавена стойност в отрасъла чрез по-интензивно внедряване на иновации и стимулиране на нови производства в областта на биоикономика. Повишаване на уменията, компетенциите и професионалната квалификация с отчитане на регионалните възможности на пазара на труда и икономиката.

На територията на Местната инициативна група” Тутракан Сливо поле”/ МИГ/ да се създадат условия за устойчиво развитие на селското стопанство чрез подпомагане на дългосрочната продоволствена сигурност за гарантиране на икономическата устойчивост.

ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Дългосрочна визия за селските райони на ЕС — към по-силни, свързани, устойчиви и проспериращи селски райони до 2040 г. {SWD(2021) 166 final} - {SWD(2021) 167 final}.

2. Становище на тема „Жизнени и устойчиви селски райони в България в контекста на дългосрочната визия на ЕС“ на ИСС/4/030/2023 г. Комисия по устойчиво развитие, селско стопанство, околна среда и регионални политики.
3. Монография „Социално-икономически компас на селските райони“, първо издание, 2022.
4. Статия „Стратегическо планиране в маркетинга: ключовите стъпки за успех“, Светослав Минчев, Русенска търговско-индустриална камара.
5. Бакрачева, Маргарита, Книга „Идентичността в три стъпки“, Изд. Парадигма, 2009.
6. Книга „100 неща, които трябва да знаем за традициите на българите“, Райна Гаврилова.
7. Бюлетин „Европейско културно разнообразие, ценности, добродетели и обичаи“. Настоящата публикация е изготвена в рамките на проект: „Традиции, етика и етикет“, финансиран по Програма Еразъм+, договор № 2018-1-SK01-KA204-046326.
8. Данни и информация от проведено обществено допитване.
9. Български бизнес регистър. Регистър на българските фирми.
10. Наръчник за местните инициативни групи, Робер Лукеш, Лидер+ Обсерватория.
11. Данни на НСИ.
12. План за интегрирано развитие на Община Тутракан 2021 -2027.
13. План за интегрирано развитие на Община Сливо поле 2021 -2027.
14. Данни на проект „265 истории за икономика“ на ИПИ.
15. Годишни доклади на МЗХ, 2022 година, 2023 година.
16. Информация, предоставена от МИГ.
17. Статистически данни от ИСУН 2020.